

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
ВИСНОВОК
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) (реєстр. № 1027) вимогам статей 157 і 158 Конституції України

м. Київ
24 грудня 2019 року
№ 9-в/2019

Справа № 2-247/2019(5579/19)

Велика палата Конституційного Суду України у складі суддів:

Тупицького Олександра Миколайовича – головуючого,
Головатого Сергія Петровича – доповідача,
Городовенка Віктора Валентиновича,
Завгородньої Ірини Миколаївни,
Касмініна Олександра Володимировича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Лемака Василя Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Первомайського Олега Олексійовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Філюка Петра Годосьовича,
Юровської Галини Валентинівни,

розглянула на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного

депутата України) (реєстр. № 1027) вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Головатого С.П. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Верховна Рада України відповідно до Постанови Верховної Ради України „Про включення до порядку денного другої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання законопроекту про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) і про його направлення до Конституційного Суду України“ від 3 вересня 2019 року № 34–ІХ звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням надати висновок щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) (реєстр. № 1027) (далі – Законопроект) вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Законопроектом пропонується:

«1. Внести зміни до статті 81 Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141), виклавши її в такій редакції:

„Стаття 81. Повноваження народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково у разі:

1) складення повноважень за особистою заявою – з моменту оголошення народним депутатом України такої заяви на пленарному засіданні Верховної Ради України;

2) набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду;

3) визнання його судом недієздатним, безвісно відсутнім або оголошення померлим;

4) припинення його громадянства України або його виїзду на постійне проживання за межі України;

5) встановлення судом факту неособистого голосування народним депутатом України у Верховній Раді України, тобто голосування народним депутатом України замість іншого народного депутата України або надання народним депутатом України можливості проголосувати замість нього іншому народному депутату України, – з моменту набрання законної сили рішенням суду про встановлення такого факту;

6) невходження народного депутата України, обраного від політичної партії, до складу депутатської фракції цієї політичної партії або виходу народного депутата України зі складу такої фракції;

7) відсутності його без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії;

8) порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, якщо протягом двадцяти днів із дня виникнення обставин, які призводять до порушення таких вимог, ці обставини ним не усунуто;

9) його смерті.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково також у разі дострокового припинення відповідно до Конституції України повноважень Верховної Ради України – у день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

У разі порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, відсутності народного депутата України без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії його повноваження припиняються достроково за рішенням Верховного Суду.

У разі припинення громадянства України або виїзду народного депутата України на постійне проживання за межі України його повноваження припиняються з моменту ухвалення відповідного рішення Верховною Радою України.

У разі смерті народного депутата України його повноваження припиняються з дня смерті, засвідченої свідоцтвом про смерть, без ухвалення рішення Верховною Радою України.

У разі невходження народного депутата України, обраного від політичної партії, до складу депутатської фракції цієї політичної партії або виходу народного депутата України зі складу такої фракції його повноваження припиняються достроково на підставі закону за рішенням вищого керівного органу відповідної політичної партії з дня прийняття такого рішення.

У разі визнання народного депутата України судом недієздатним, безвісно відсутнім чи оголошення померлим його повноваження припиняються з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду“.

2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування».

Законопроект подав на розгляд Верховної Ради України дев'ятого скликання Президент України, що відповідає вимогам статті 154 Конституції України, згідно з якою законопроект про внесення змін до Конституції України може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

2. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII Конституції України.

Згідно зі статтею 159 Конституції України законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

3. Конституційний Суд України, надаючи висновок щодо відповідності Законопроекту вимогам статті 157 Конституції України, виходить із такого.

Здійснюючи перевірку Законопроекту щодо наявності в ньому положень, що передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина, Конституційний Суд України оцінює кожне його положення.

3.1. Відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України, викладеної в мотивувальній частині Висновку від 16 грудня 2019 року № 7-в/2019, „утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина є визначальними для здійснення державної влади“ (пункт 8).

Передбачена частиною першою статті 157 Конституції України заборона змінювати Конституцію України, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина, є конституційною гарантією збереження як самої сутності таких прав і свобод, їх обсягу та змісту, так і їх захисту. Призначення цієї гарантії полягає в тому, щоб унеможливити будь-яке звуження змісту прав і свобод особи, тому що, як установив Конституційний Суд України, „звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням“ (абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005). Така конституційна гарантія впливає передусім із принципу прав людини як засади конституційного ладу в Україні, передбаченої приписами статті 3 Конституції України загалом. Конкретизовано цю гарантію, зокрема, в тих приписах частини другої статті 3 Конституції України, відповідно до яких „права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави“, „утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави“. Означена гарантія збереження самої сутності прав і свобод людини і громадянина є приписом конституційного рівня, що посилює встановлену приписом частини третьої статті 22 Конституції України загальну заборону звужувати їх зміст та обсяг при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів.

3.2. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пунктом 1 її частини другої передбачено, що повноваження народного депутата України припиняються достроково у разі „складення повноважень за особистою заявою – з моменту оголошення народним депутатом України такої

заяви на пленарному засіданні Верховної Ради України“. Тобто у вказаному пункті вилучено слово „його“ та доповнено цей пункт новою словесною конструкцією.

Конституційний Суд України вважає, що вилучення слова „його“ не впливає на юридичний зміст пункту і не стосується предмета перевірки – скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина. Доповнення цього пункту положенням „з моменту оголошення народним депутатом України такої заяви на пленарному засіданні Верховної Ради України“ спрямовано на те, щоб зафіксувати в Конституції України той момент часу, з якого настає дострокове припинення повноважень народного депутата України. Таким початковим моментом відліку часу пропонується визнати „момент“, коли на пленарному засіданні Верховної Ради України народний депутат України виголосив свою заяву про складення повноважень. Конституційний Суд України констатує, що запропонована зміна не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина, а отже, відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України.

3.3. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України в пункті 2 її частини другої змінено порядок слів у реченні та після слова „вирок“ доповнено словом „суду“. Такі зміни не впливають на зміст пункту, а отже, є підстави вважати їх такими, що не передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.4. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пункт 3 її частини другої після слів „безвісно відсутнім“ доповнено словами „або оголошення померлим“. Конституційний Суд України констатує, що така зміна не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.5. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пункт 4 її частини другої після слова „громадянства“ доповнено словом „України“. Конституційний Суд України розглядає таку зміну як

мовностилістичне уточнення, яке не впливає на зміст припису та не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.6. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пункт 5 її частини другої передбачає, що повноваження народного депутата України припиняються дострокового у разі: „5) встановлення судом факту неособистого голосування народним депутатом України у Верховній Раді України, тобто голосування народним депутатом України замість іншого народного депутата України або надання народним депутатом України можливості проголосувати замість нього іншому народному депутату України, – з моменту набрання законної сили рішенням суду про встановлення такого факту“.

Така зміна до Конституції України є новою підставою для дострокового припинення повноважень народного депутата України (втрати народним депутатом України мандата). Запропонована в Законопроекті юридична формула містить кілька елементів, що становлять підставу для втрати народним депутатом України мандата:

- 1) „неособисте голосування народним депутатом України“;
- 2) „встановлення судом факту неособистого голосування“; при цьому такий елемент, як „неособисте голосування народним депутатом України“, відповідно до тексту пропонуваної юридичної формули має два прояви: перший – „голосування народним депутатом України замість іншого народного депутата України“, другий – „надання народним депутатом України можливості проголосувати замість нього іншому народному депутату України“;
- 3) час настання дострокового припинення повноважень народного депутата України – „момент набрання законної сили рішенням суду про встановлення факту неособистого голосування народним депутатом України“.

Конституційний Суд України зазначає, що припис частини третьої статті 84 Конституції України стосовно особистого голосування на засіданнях Верховної Ради України є юридичним імперативом, тобто беззастережною, категоричною вимогою для народного депутата України, оскільки представник народу в парламенті має здійснювати свої повноваження особисто. Порухення

цієї вимоги є спотворенням сутності представницької демократії. Дія народного депутата України всупереч такій вимозі, безсумнівно, повинна спричиняти його відповідальність як особи, яка вдалася до порушення зазначеного імперативу. Отже, спробу встановити відповідальність народного депутата України за порушення припису частини третьої статті 84 Конституції України можна вважати такою, що має легітимну мету. Водночас запропонована в Законопроекті формула передбачає надання судові повноваження встановити лише сам факт того, мало місце чи ні „неособисте голосування“.

Автоматична втрата мандата (без рішення Верховної Ради України) народним депутатом України (дострокове припинення повноважень народного депутата України) на підставі встановлення судом лише самого факту будь-якого „неособистого голосування“ – безвідносно до характеру дії (дій) народного депутата України, обставин, за яких такий факт мав місце, без установлення природи особистої участі народного депутата України та без урахування того, що стосовно поведінки народного депутата України можуть виявитися обставини пом'якшувального характеру – не відповідатиме вимозі домірності.

Конституційний Суд України, базуючись на своїй послідовній юридичній позиції, відповідно до якої „обмеження прав і свобод людини і громадянина є допустимим виключно за умови, що таке обмеження є домірним (пропорційним)“ (абзац шостий підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009) та що „обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають <...> переслідувати легітимну мету, <...> бути <...> пропорційними та обґрунтованими“ (абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016), вважає, що будь-яке втручання в права людини навіть за наявності легітимної мети, всупереч вимозі домірності, неодмінно спричинятиме скасування або обмеження прав і свобод людини.

З огляду на викладене Конституційний Суд України вважає, що Законопроект є таким, що не відповідає частині першій статті 157 Конституції України.

3.7. У запропонованій Законопроектom редакції статті 81 Конституції України, а саме в пункті 6 її частини другої пропонується вилучити слова „виборчого блоку політичних партій“.

Конституційний Суд України вважає, що запропонована зміна встановлює на конституційному рівні заборону на утворення виборчих блоків політичних партій, хоча відповідно до Конституції України „виборчий блок політичних партій“ є окремим інститутом. Якщо чинна Конституція України передбачає можливість утворення виборчих блоків політичних партій та наявність у парламенті за результатами виборів до Верховної Ради України „депутатської фракції виборчого блоку політичних партій“, то тим самим громадяни України можуть реалізувати своє право на „участь в управлінні державними справами“, „вільно обирати і бути обраними до органів державної влади“ (частина перша статті 38 Конституції України) не лише у спосіб здійснення активного та пасивного виборчого права – голосуючи на виборах до парламенту за кандидата у народні депутати України, що належить до політичної партії, або виступаючи як кандидат у народні депутати України, що належить до політичної партії. Це рівною мірою означає, що громадяни України не позбавлені права голосувати за кандидата, який належить до „виборчого блоку політичних партій“, або права бути самому кандидатом у народні депутати України на виборах від „виборчого блоку політичних партій“. Право громадян на участь в управлінні державними справами здійснюється насамперед через вибори: обрані представники народу здійснюють таке право безпосередньо, а всі громадяни – через обраних ними представників. У разі ухвалення запропонованої Законопроектom зміни до Конституції України громадяни України втратять свої права, які їм прямо або опосередковано гарантовано статтями 38 та 81 Конституції України. Отже, запропонована зміна передбачає скасування прав громадянина України та є такою, що не відповідає частині першій статті 157 Конституції України.

У запропонованій Законопроектom редакції статті 81 Конституції України, а саме у пункті 6 її частини другої пропонується замінити прийменник „із“ на „зі“ між словами „України“ та „складу“. Така зміна є мовностилістичною правкою, не впливає на юридичний зміст припису та не

стосується предмета перевірки – скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.7.1. Водночас Конституційний Суд України стосовно приписів пункту 6 частини другої статті 81 Конституції України вважає за необхідне зазначити таке.

Європейська Комісія „За демократію через право“ (Венеційська Комісія) (далі – Венеційська Комісія) у 2001 році у „Зведеному висновку щодо проекту конституційної реформи в Україні“ зазначила, що „пов’язування мандата народного депутата з членством у парламентській фракції або блоці порушує незалежність депутатів та могло бути також неконституційним (наприклад, відносно статей 5 і 79), маючи на увазі, що члени парламенту виступають представниками народу, а не своїх партій. Відповідно до чинної Конституції України статус народного депутата України ґрунтується на глибокій традиції та принципах вільної плюралістичної демократії. З-поміж іншого йдеться про: (а) принцип представництва народу та всієї нації загалом, а не лише якоїсь частини або окремої групи людей чи територіальної частини країни; та (б) свободу волі та її прояв у особі члена парламенту (неімперативний мандат). Доповнення статті 81 новою частиною, другою – як запропоновано, спричинить невідповідність цим двом принципам“; „таке суперечитиме принципів вільного та незалежного мандата. Навіть якщо питання належності до парламентської групи або блоку є відмінним від питання підкорення дисципліні групи або блоку в конкретних ситуаціях, свобода мандата передбачає право депутата керуватися своїми переконаннями. <...> членство в парламентській групі або блоці не має того самого статусу, що його має депутат, обраний народом. Відмінність у цьому має вирішальне значення для парламенту, котрий є представником народу, де депутати підкоряються своїм переконанням та присязі“ (CDL-INF(2001)11, стор. 2–3).

У спеціальній доповіді „Про імперативний мандат і подібні практики“ 2009 року, ухваленій Радою з демократичних виборів і Венеційською Комісією, зазначено, що „у жодній європейській державі, крім України, не існує імперативного мандата“, а вимога стосовно того, щоб депутатам було невідно

виходити з будь-якої фракції, є „безсумнівним і кричущим порушенням європейської традиції вільного мандата парламентарів“; через те, що принцип вільного і незалежного мандата становить частину європейської конституційної традиції та є „засадничим принципом, що забороняє імперативний мандат або будь-яку іншу форму політично мотивованого позбавлення представників [народу] їхніх мандатів“, він повинен „панувати як наріжний камінь європейського демократичного конституціоналізму“ (CDL-AD(2009)027, §§ 11, 37, 39).

Парламентська Асамблея Ради Європи у низці своїх резолюцій та інших документах висловлювала позицію стосовно практики застосування статті 81 Конституції України в питанні дострокового припинення повноважень народного депутата України у випадках зміни ним політичної належності. Так, Парламентська Асамблея Ради Європи, зокрема, у Резолюції „Політична криза в Україні“ від 29 січня 2004 року № 1364 (2004) закликала „при зміні Конституції України – повністю взяти до уваги рекомендації Венеційської Комісії, зокрема, переглянути свою позицію стосовно імперативного мандата своїх народних депутатів“ (§ 11.3); у Резолюції „Функціонування демократичних інституцій в Україні“ від 25 січня 2017 року № 2145 (2017) наголосила, що „Асамблея висловлює своє занепокоєння з приводу того факту, що стаття 81 Конституції України дозволяє позбавляти мандата члена парламенту, який змінює свою лояльність до партії або фракції на користь іншої, ніж та, за якою його було обрано“ (§ 11).

Крім того, у документі AS/Mon(2018)06 від 18 травня 2018 року зазначено, що „Асамблея, як і Венеційська Комісія, неодноразово висловлювали своє занепокоєння з приводу наявності *de facto* імперативного мандата, що суперечить європейським стандартам представницького мандата“ (Інформаційна записка співдоповідача Комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи з виконання обов’язків і зобов’язань державами – членами Ради Європи за наслідками візиту до Києва для з’ясування фактів 19–21 березня 2018 року, § 5).

В узагальненому вигляді наведені позиції європейських інституцій полягають, зокрема, в тому, що „<...> принцип вільного політичного мандата

та його вислід – заборона будь-якого імперативного мандата – становлять основу представницької демократії“ (Доповідь про відкликання мерів та обраних місцевих представників. Ухвалено Радою з питань демократичних виборів та Венеційською Комісією. 21–22 червня 2019 рік, CDL-AD(2019) 011 rev, § 13).

3.8. У запропонованій в Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пункт 7 її частини другої передбачає, що повноваження народного депутата України припиняються достроково у разі: „7) відсутності його без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії“.

Така запропонована до Конституції України зміна містить нову підставу дострокового припинення повноважень народного депутата України (втрата народним депутатом України мандата). Така підстава так само впливає із мети, визначеної в пояснювальній записці до Законопроекту, зокрема – „забезпечення парламентської дисципліни“.

Досліджуючи запропоновану зміну до Конституції України на відповідність вимогам частини першої статті 157 Конституції України, Конституційний Суд України засновує свою позицію на підходах, застосованих щодо права на вільні вибори, захищеного відповідними статтями Конституції України, що визначають конституційний лад України, та приписом статті 3 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Із сукупності зазначених принципів Конституції України та Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року впливає право особи бути кандидатом у народні депутати України на виборах та право за результатами виборів здійснювати владу як обраний народом представник у парламенті.

Конституційний Суд України вважає, що запропонована вимога стосовно „відсутності на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії“ не є домірною переслідуюваною метою, природа санкції має

відповідати тяжкості правопорушення. Крім того, застосоване в Законопроекті поняття „без поважних причин“ має оцінний характер, що не відповідає критеріям чіткості, однозначності, передбачності, як того вимагає юридична визначеність – складова принципу верховенства права. Позбавлене юридичної визначеності на конституційному рівні це поняття є вразливим щодо можливості його дискреційного застосування (а в окремих випадках – свавільного) парламентською більшістю на свою користь та на шкоду меншості вже на рівні звичайних законів. Принцип домірності вимагає того, щоб як засоби забезпечення парламентської дисципліни застосовувалися, залежно від обставин, більш м'які дисциплінарні санкції, а не санкція, що її запропоновано в Законопроекті у вигляді дострокового припинення повноважень народного депутата України. Запропонована зміна з огляду на наведені юридичні аргументи не відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України.

3.9. Запропонованою у Законопроекті редакцією статті 81 Конституції України у пункті 8 її частини другої пропонується мовностилістична перебудова речення пункту 5 частини другої статті 81 Конституції України, що не впливає на зміст припису та не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.10. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пункт 9 її частини другої не зазнав змін порівняно з приписом пункту 7 частини другої статті 81 Конституції України, що не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.11. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України у її частині третій після слів „повноважень Верховної Ради України“ запропоновано замінити прийменник „в“ на „у“, що не впливає на юридичний зміст припису та не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.12. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пропонується її частину четверту викласти так: „У разі порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, відсутності народного депутата України без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії його повноваження припиняються достроково за рішенням Верховного Суду“.

Запропонована зміна передбачає нову процедуру дострокового припинення повноважень народного депутата України, відповідно до якої за двома підставами – „у разі порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності“ та „у разі відсутності народного депутата України без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії“ – рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України ухвалюватиме Верховний Суд.

Оскільки Конституційний Суд України дійшов висновку, що запропонована зміна до Конституції України, яка передбачає, що повноваження народного депутата України припиняються достроково в разі „відсутності його без поважних причин на третині пленарних засідань Верховної Ради України та/або засідань комітету Верховної Ради України, членом якого він є, протягом однієї чергової сесії“, не відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України, то немає потреби досліджувати питання щодо процедури дострокового припинення повноважень народного депутата України за рішенням Верховного Суду в таких випадках.

3.13. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України її частину п'яту пропонується викласти так: „У разі припинення громадянства України або виїзду народного депутата України на постійне проживання за межі України його повноваження припиняються з моменту ухвалення відповідного рішення Верховною Радою України“. Запропонована зміна за своїм юридичним змістом є аналогічною припису

частини четвертої статті 81 Конституції України, а отже, не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.14. У запропонованій в Законопроекті редакції статті 81 Конституції України її частину шосту пропонується викласти в такій редакції: „У разі смерті народного депутата України його повноваження припиняються з дня смерті, засвідченої свідоцтвом про смерть, без ухвалення рішення Верховною Радою України“. Запропонована зміна спрямована на удосконалення процедури дострокового припинення повноважень народного депутата України у випадку, передбаченому пунктом 9 статті 81 Конституції України у редакції, запропонованій Законопроектом, а отже, не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

3.15. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України пропонується зміни до її частини сьомої, що передбачають виключення слів „виборчого блоку політичних партій“, а також заміну прийменника „із“ на „зі“. Конституційний Суд України висловив свою позицію щодо таких змін вище.

3.16. У запропонованій у Законопроекті редакції статті 81 Конституції України її частину восьму пропонується викласти в такій редакції: „У разі визнання народного депутата України судом недієздатним, безвісно відсутнім чи оголошення померлим його повноваження припиняються з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду“. Запропонована зміна стосується юридичної процедури дострокового припинення повноважень народного депутата України у випадках, передбачених пунктом 3 частини другої статті 81 Законопроекту та пунктом 3 частини другої статті 81 Конституції України, а отже, не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

4. Конституцію України не може бути змінено, якщо зміни, зокрема, спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України (частина перша статті 157 Конституції України).

Конституційний Суд України констатує, що запропоновані пунктом 1 Законопроекту зміни не спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України, а отже, є такими, що відповідають в цьому аспекті вимогам частини першої статті 157 Конституції України.

5. Законопроект містить пункт 2 такого змісту:

„2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування“.

Пункт 2 Законопроекту не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина, не спрямований на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України, а отже, є таким, що відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України.

6. Конституцію України не може бути змінено в умовах воєнного або надзвичайного стану (частина друга статті 157 Конституції України).

Конституційний Суд України констатує, що на час надання ним цього висновку рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях воєнного або надзвичайного стану за процедурою, визначеною Конституцією України, не ухвалено, тому юридичних підстав, які б унеможливили внесення змін до Конституції України, немає.

З огляду на викладене Конституційний Суд України вважає, що Законопроект відповідає вимогам частини другої статті 157 Конституції України.

7. За статтею 158 Конституції України законопроект про внесення змін до Конституції України, який розглядався Верховною Радою України, і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради України не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту (частина перша); Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень не може двічі змінювати одні й ті самі положення Конституції України (частина друга).

Верховна Рада України протягом року Законопроект не розглядала та протягом строку своїх повноважень не змінювала положення статті 81 Конституції України.

Отже, Законопроект відповідає вимогам статті 158 Конституції України.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151², 153, 157, 158, 159 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 35, 53, 54, 65, 66, 74, 85, 88, 90, 92, 94 Закону України „Про Конституційний Суд України“ Конституційний Суд України

д і й ш о в в и с н о в к у:

1. Законопроект про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) (реєстр. № 1027) не відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України.

2. Законопроект про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) (реєстр. № 1027) відповідає вимогам частини другої статті 157, статті 158 Конституції України.

3. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статті 81 Конституції України (щодо додаткових підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України) (реєстр. № 1027) вимогам статей 157 і 158 Конституції України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Висновок Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ